ΜΙΑ "ΙΕΡΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ„

Γιατί πῆγε στὸ 'Ισραὴλ ὁ πρόεδρος τῆς Αἰγύπτου;

Πιέζεται ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ προβλήματα

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ

ΠΑΡΙΣΙ ('Ιδ. 'Υπηρ.). «Πρόκειται γιὰ μία ἱερὴ ἀποστολή. Πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ διασπάσουμε τὸ φαῦλο κύκλο, μέσα στὸν ὁποῖο ἔχουμε κλειστεῖ. "Αν δὲν τὸ κάνω, ἐνῶ εἶμαι σὲ θέση νὰ τὸ κάνω, ὁ θεὸς θὰ μοῦ ζητήσει τὸ λόγο, τὴν ἡμέρα τῆς τελικῆς κρίσεως...». Μ' αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ Πρόεδρος τῆς Αἰγύπτου 'Ανουὰρ "Ελ Σαντὰτ ἀνήγγειλε τὴν ἱστορικὴ ἀπόφαση του νὰ ἐπισκεφτεῖ τὸ 'Ισραήλ, χαράζοντας μία νέα πολιτικὴ ἀποφασιστικῆς σημασίας στὸν ταραγμένο χῶρο τῆς Μέσης 'Ανατολῆς.

'Ο ἄνθρωπος ποὺ τὸ 1973 εἶχε διατάξει τὰ στρατεύματά του νὰ περάσουν τὴν Διώρυγα του Σουέζ, διάβηκε μὲ τὴν πρωτοβουλία του, ποὺ προκάλεσε σάλο στὸν 'Αραβικὸ κόσμο, ἕναν ἄλλο Ρουβίκωνα.

Η ΕΞΗΓΗΣΗ

Τί ὤθησε τὸν Πρόεδρο Σαντὰτ μέσα σ' ἕνα χρονικὸ διάστημα τεσσάρων χρόνων, ὄχι μονο νὰ ἐγκαταλείψει κάθε ἰδέα γιὰ ἕνα νέο πόλεμο, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώξει ἄμεση εἰρήνη μὲ τὸ 'Ισραήλ, μὲ διαπραγματεύσεις;

'Η ἐξήγηση βρίσκεται στὰ ὀξυτατα προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει ἡ Αἴγυπτος. Κάθε χρόνο, ὁ πληθυσμὸς της αὐξάνεται κατὰ ἕνα ἑκατομμύριο καὶ φτάνει σήμερα τὰ 40 ἑκατομμύρια κατοίκους. Στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰώνα, σὲ κάθε Αἰγύπτιο ἀντιστοιχοῦσε μιὰ ἔκταση καλλιεργήσιμης γῆς 0,12 τοῦ ἑκταρίου, ἐνῶ σήμερα 0,06 Τὸ φράγμα τοῦ 'Ασσουὰν μπορεῖ νὰ τροφοδοτεῖ τὴν χώρα μὲ ἑκατομμύρια κιλοβοτόρες, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ στέρησε τὰ χωράφια ἀπὸ τὴν πολύτιμη ἰλύ, ποὺ τὰ καταστοῦσε εὔφορα.

Μέσα σὲ 30 χρόνια, ὁ αἰγυπτιακὸς λαὸς σήκωσε στοὺς ὤμους του τὸ βάρος τεσσάρων πολέμων ποὺ τὸν κούρασαν καὶ τὸν ἐξαθλίωσαν. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογίσει πόσα ἑκατομμύρια ἄτομα ἔχουν κατακλύσει τὴν αἰγυπτιακὴ πρωτεύουσα: ὁ ἀριθμός τους κυμαίνεται ἀπὸ 10 μέχρι 13 ἑκατομμύρια, ποὺ ζοῦν κάτω ἀπὸ ἄθλιες συνθῆκες. Οἱ ἀμυντικὲς δαπάνες τῆς Αἰγύπτου ἀποροφοῦν τὸ 40% τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. 'Η πολιτικὴ τοῦ οἰκονομικοῦ ἀνοίγματος ποὺ ἀκολούθησε ὁ πρόεδρος Σαντὰτ δὲν ἀπέφερε παρὰ περιορισμένα ἀποτελέσματα.

Τὸ αἰγυπτιακὸ κράτος, μετὰ τὶς αἱματηρὲς συγκρούσεις ποὺ ἐξέσπασαν στὶς ἀρχὲς τοῦ 1977, ἀποφάσισε νὰ ἐξακολουθήσει νὰ χρηματοδοτεῖ τὰ καταναλωτικὰ προϊόντα πρώτης ἀνάγκης, γιὰ νὰ σταματήσει ἡ ἀναταραχὴ στὸ λαό, ποὺ ἡ πεῖνα καὶ ἡ δυστυχία εἶχαν στρέψει ἐναντίον τοῦ προέδρου Σαντάτ.

Γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει τὰ οἰκονομικὰ της προβλήματα, ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀναγκασμένη νὰ «δι τᾶ τὴν ἐλεημοσύνη» — καὶ μαλιστα κάθε χρόνο μὲ χρόνο ὁλοένα καὶ πιὸ ταπεινωτικά — τῶν ἀδελφῶν ἀραβικῶν χωρῶν. Τὰ πλούσια κράτη τοῦ 'Αραβικοῦ κόσμου, ὅπως ἡ Σαουδικὴ 'Αραβία, τὸ Κουβεῖτ καὶ τὰ 'Εμιράτα τοῦ Περσικοῦ Κόλπου συνεισφέρουν στὸν κρατικὸ προϋπολογισμὸ τῆς χώρας. 'Αλλά, τὸ οἰκονομικὸ ἀδιέξοδο παραμένει καὶ ἡ μόνη λύση εἶναι ἡ εἰρήνη, που θὰ μειώσει τὸ κόστος τῶν ἀμυντικῶν δαπανῶν καὶ θὰ ἐπιτρέψει στὴν Αἴγυπτο νὰ ριχτεῖ στὴν μαχη τῆς ἀναπτύξεώς.

ΤΟ ΑΝΑΙΝΩΡΙΣΕ

Μὲ τὴν ἐπισκεψή του στὸ 'Ισραήλ, ὁ Πρόεδρος Σαντὰτ ἀναγνώρισε τὸ κράτος τοῦ 'Ισραήλ, ἀναγνωρίζοντας καὶ τὴν ἑβραϊκὴ νομιμότητα τῆς 'Ιερουσαλήμ. Γιατί, δὲν ἐπισκέφτηκε τὸ Τὲλ 'Αβίβ, ὅπου ἔχουν ἐγκαταστήσει τὶς πρεσβεῖες τους ὅλες οἱ μεγάλες δυνάμεις, ἀλλὰ τὴν 'Ιερουσαλήμ, ὅπου ἔχει τὴν ἕδρα της ἡ Κνεσὲτ στὴν ὁποία μίλησε ὁ Αἰγύπτιος Πρόεδρος.

'Ακόμα δὲν εἶναι γνωστὲς οἱ λεπτομέρειες τῆς μυστικῆς διπλωματίας, ποὺ ὁδήγησαν σ' αὐτὴν τὴν ἱστορικὴ γιὰ τὸν χῶρο τῆς Μέσης 'Ανατολῆς ἀπόφαση τοῦ προέδρου Σαντάτ. Βέβαια ὅμως, εἶναι ὅτι ἡ ἀπόφαση αὐτὴ δὲν ἦταν ἕνας αὐτοσχεδιασμὸς τῆς τελευταίας στιγμῆς. 'Ο πρωθυπουργὸς τοῦ 'Ισραὴλ κ. Μπεγκὶν γνώριζε ὅτι θὰ συνέβαινε κάτι τέτοιο καὶ εἶχε μάλιστα ἀγωνιστεῖ γι' αὐτό.

'Από τὸ 1948, ὅλοι οἱ πρωθυπουργοὶ τοῦ 'Ισραὴλ εἶχαν δημόσια προτείνει νὰ ἐπισκεφτοῦν τὸ Κάϊρο, ἢ μιὰ ὁποιαδήποτε ἀραβικὴ πρωτεύουσα, γιὰ νὰ ἔχουν ἄμεση συνομιλία μὲ τοὺς 'Αραβες ἡγέτες. Πολλὲς ἀπὸ τὶς προκαταρκτικὲς ἐπαφὲς ἀπετυχαν τὴν τελευταία στιγμή. Τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου τοῦ προέδρου Νάσερ, τὸ 1970, ὁ κ. 'Ελιάβ, γενικὸς γραμματέας τοῦ 'Εργατικοῦ Κόμματος τοῦ 'Ισραὴλ ἦταν ἕτοιμος, μὲ τὴν συγκατάθεση τῆς Γκόλντα Μεῖρ, νὰ ἐξοικονήσει γιὰ τὸ Κάϊρο.

'Από τὴν ἡμέρα ποὺ ἀνέβηκε στὴν ἐξουσία, ὅμως ὁ κ. Μπεγκὶν ἐκτίμησε ὅτι ἡ εἰρήνη στὴ Μέση 'Ανατολή, δὲν θὰ ἦταν πραγματοποιηθεῖ ἂν δὲν γίνει μιὰ δημόσια συνάντησή του μὲ τὸν ἀρχηγὸ του πιὸ πολυάνθρωπου καὶ ἰσχυροῦ κράτους τῆς Μέσης 'Ανατολῆς.

Βοηθὸς στὴν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου του, ἦταν ὁ Μωσὲ Νταγιάν, ποὺ τὸν Σεπτέμβριο, ἀφοῦ κατόρθωσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν ἐπιτήρηση, συνάντησε στὰ προάστια τοῦ Παρισιοῦ, ἕναν Μοροκινὸ ἡγέτη, ποὺ ἔπαιξε τὸ ρόλο τοῦ μεσάζοντα. Καὶ στὴν Νέα Υόρκη, ἐνῶ ἔκανε σκληρὲς διαπραγματεύσεις μὲ τὸν πρόεδρο Κάρτερ καὶ τὸν 'Αμερικανὸ υπουργὸ 'Εξωτερικῶν κ. Βάνς, ἦρθε σὲ μυστικὴ συνάντηση μὲ τὸν Αἰγύπτιο ὑπουργὸ 'Εξωτερικῶν κ. 'Ισμαὴλ Φάχμι.

'Αλλά, ἐκεῖνος ποὺ ἄνοιξε τὸ διάλογο, ἦταν ὁ ἴδιος ὁ κ. Μπεγκίν, μὲ τὴν μεσολάβηση τῆς Ρουμανίας, τῆς μόνης λαϊκῆς δημοκρατίας ποὺ δὲν διέκοψε τὶς διπλωματικές της σχέσεις μὲ τὸ 'Ισραήλ, τὸν 'Ιούνιο τοῦ 1967. 'Ο κ. Τσαουσέσκου, ποὺ ἔχει καλὲς σχέσεις μὲ τοὺς "Αραβες ἡγέτες, δέχτηκε νὰ μεσολαβήσει.

"Ετσι, ὁ κ. Μπεγκὶν ἐπισκέφθηκε ἐπίσημα τὸ Βουκουρέστι στὶς 23 Αὐγούστου, ὅπου δύο μέρες μετὰ τὴν ἄφιξή του, συναντήθηκε μυστικὰ μ' ἕναν Αἰγύπτιο ἐκπρόσωπο, ποὺ ἔφτασε στὴν ρουμανικὴ πρωτεύουσα, εἰδικὰ γι' αὐτὴ τὴν συνάντηση. Τὴν περασμένη Πέμπτη, σὲ μία συνέντευξη Τύπου ποὺ ἔδωσε στὴν Λαμασκό, ὁ κ. Σαντὰτ ἐπιβεβαίωσε τὸν καθοριστικὸ ρόλο τῆς Ρουμανίας.

Τὸ ἐρώτημα ὅμως παραμένει: θὰ φτάσει ὁ κ. Σαντὰτ σ' ἕναν εἰρηνικὸ διακανονισμὸ τοῦ προβλήματος τῆς Μέσης 'Ανατολῆς ἢ προσπαθεῖ νὰ δώσει δείγματα καλῆς θελήσεως στὴν διεθνῆ κοινὴ γνώμη — καὶ ἰδιαίτερα στὴν ἀμερικανική — τὶς παραμονὲς μιᾶς νέας συγκρούσεως, ποὺ τὴν θεώρησε πιθανή, ὅταν ἡ ἰσραηλινὴ ἀεροπορία βομβάρδιζε τὸν Νότιο Λίβανο;

ΔΙΑΦΗΜΙΣΘΗΤΕ ΜΕ ΑΤΖΕΝΤΕΣ 1978

Χ. & Ι. ΚΑΓΙΑΦΑ

ΕΡΜΟΥ 14—ΠΑΤΡΑΙ

ποὺ ἤδη ἐκυκλοφόρησαν.

Διαφημιζόμενοι μὲ τὶς ἀτζέντες Χ. & Ι. ΚΑΓΙΑΦΑ ἐξυπηρετεῖσθε, ἀλλὰ καὶ προσφέρετε χρήσιμο ΔΩΡΟ στοὺς πελάτες σας τὴν Πρωτοχρονιά.

ΤΗΛΕΦ. 276-021

Μ)V ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ

'Αναχωρήσεις ἐκ ΠΑΤΡΩΝ δι' ΑΡΓΟΣΤΟΛΙ καθημερινῶς καὶ ὥρα 13.00'

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ

Α)ΦΩΝ ΙΓΓΛΕΣΗ

ΟΘΩΝΟΣ—ΑΜΑΛΙΑΣ 12

ΤΗΛ. 277-676, 277-776 καὶ 271-038

ΠΑΤΡΑ-ΑΓΚΩΝΑ

KARAGEORGIS LINES

ΤΟ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΕΙΟΝ ΦΕΡΡΥ—ΜΠΩΤ

F/B MEDITERRANEAN SKY

ΕΚΑΣΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ 10ΗΝ ΕΣΠΕΡΙΝΗΝ

ΕΚΑΣΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ 0.2ΑΝ ΠΡΩΙΝΗΝ

ΑΠΟ 1ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΜΕΙΩΜΕΝΑΙ ΤΙΜΑΙ

ΕΙΔΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 1370

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΠΑΤΡΩΝ

Π. Α. ΚΕΡΑΜΙΔΑΣ Ο. Ε.

ΟΘΩΝΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ 32

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:

277-204, 274-554, 270-994 & 222-488

ΠΑΛΛΑΣ

ΣΗΜΕΡΟΝ

5—12.15

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

Ἡ μεγαλύτερη περιπέτεια ΚΑΡΑΤΕ τῆς χρονιᾶς

3 ΣΚΛΗΡΟΙ ΚΙΝΕΖΟΙ

ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ

Μὲ τὸν ἀσύγκριτο

ΛΟ ΛΙΕ·Ι·

ΝΕΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

'Ο ἄνθρωπος «γεννήθηκε» πρὶν ἀπὸ 12 ἑκατομμύρια χρόνια

'Ανεκαλύφθησαν προσφάτως νέα ἀπολιθώματα στὴν 'Αφρικὴ

ΜΙΑ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΠΑΡΙΣΙ ('Ιδ. 'Υπ.). Στὸ Μουσεῖο τοῦ 'Ανθρώπου, μπορεῖ νὰ δεῖ κανεὶς αὐτὸν τὸν καιρὸ, μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνδιαφέρουσες ἐκθέσεις τῆς ἐποχῆς μας: Τὴν ἔκθεση τῶν πιὸ σημαντικῶν λειψάνων τῶν προγόνων μας. Κομμάτια σκελετῶν, σιαγόνες, δόντια ἀπολιθωμένα εἶναιὼστόσο ἱκανὰ νὰ γεμίσουν περηφάνειαγιὰ τὴν ἀρχαιότητα τῆς καταγωγῆς μας ὅλους ἐμᾶς, τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων τῶν μακρυνῶν προγόνων. "Αν ἡ ἀρχαιότητα τῆς καταγωγῆς εἶναι ἕνα στοιχεῖο «εὐγενείας», τότε μποροῦμε πραγματικὰ νὰ εἴμαστε ὅλοι ἐξαιρετικὰ ὑπερήφανοι: "Οσο αὐξάνουν τὰ εὑρήματα, τόσο καὶ περισσότερο βυθίζεται στὸ παρελθὸν ἡ καταγωγή μας, λένε οἱ ἐπιστήμονες.

"Αλλοτε τὰ πράγματα ἦταν πιὸ ἁπλὰ γιὰ τοὺς ἀνθρωπολόγους καὶ τοὺς παλαιοντολόγους ποὺ ὑπολόγιζαν σὲ κάπου ἑκατὸ χιλιάδες χρόνια τὴν ἡλικία τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ξαφνικά, ἐπιστημονικὲς ἀποστολὲς ποὺ ἀναζήτησαν στὴν 'Αφρικανικὴ ἤπειρο λείψανα ἀνθρώπων ἢ μᾶλλον πιθηκανθρώπων, ἀνακάλυψαν, στοιχεῖα ποὺ πᾶνε τὴν καταγωγὴ τοῦ ἀνθρώπινου γένους πίσω, πολὺ βαθύτερα στὸ χρόνο: Τρία ἑκατομμύρια χρόνια πρίν, βρίσκονταν στὴ γῆ πλάσματα ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ θεωρηθοῦν γνήσιοι προγονοί μας!

Τὸ 1974 στάζηκε πραγματικὰ ἔτος ἐπαναστατικὸ γιὰ τὴν ἐπιστήμη ποὺ ἀναζητᾶ ἀκατάπαυστα τὶς ρίζες τοῦ ἀνθρώπου. Μία διεθνὴς ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ ἀνακαλύπτει στὴ βορειοανατολικὴ Αἰθιοπία τή... Λουκία: Πενηντάδυο κομμάτια ἑνὸς «γυναικείου» σκελετοῦ ἡλικίας τριῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν. 'Ο σκελετὸς ἀνῆκε φυσικά, στὸ εἶδος ποὺ ἀποκαλεῖται «αὐστραλοπίθηκος», δηλαδὴ σ' αὐτὸ τὸ πλάσμα ποὺ ἐυμίζει περισσότερο ἄνθρωπο παρὰ πίθηκο, καὶ βάδιζε ἤδη ὄρθιο. Καθὼς ἡ ἀποστολὴ συνέχιζε τὴν ἔρευνά της, τὰ εὑρήματά της πλουτίζονταν μὲ σταγόνες, δόντια, ἕνα κρανίο, μπροστινὰ πόδια ποὺ ἦταν ἤδη «χέρια» καὶ ποὺ εἶχαν ὅλα τὴν ἴδια ἡλικία: Τρία ἑκατομμύρια χρόνια.

'Αλλὰ αὐτὴ ἡ 'Αφρικανικὴ ἤπειρος φύλαγε ἀκόμη πολλὲς ἐκπλήξεις. Στὴν Τανζανία βρέθηκαν λείψανα ποὺ ἡ ἡλικία τους φτάνει σὲ τρισήμισυ ἑκατομμύρια χρόνια. 'Αλλὰ αὐτὰ τὰ εὑρήματα εἶναι... νεαρώτατα ὅταν συγκριθοῦν μὲ τὴ σαγιόνα ποὺ βρέθηκε στὴν Κένυα κι' ἔχει ἡλικία ἕξη ὁλόκληρων ἑκατομμυρίων ἐτῶν! Κι' ἕνα δυὸ μεμονωμένα δόντια ἀνεβάζουν τὴν ἡλικία τῶν πιθηκανθρώπων σὲ δέκα ἀκόμη, καὶ σὲ δώδεκα ἑκατομμύρια χρόνια! Τὸ σημαντικότερο εἶναι ὅτι τέτοια κομμάτια σιαγόνων, ποὺ τὸ σχῆμα τους προαναγγέλλει κι' ὅλας τὸν ἄνθρωπο, βρέθηκαν τόσο στὴν 'Αφρικὴ ὅσο καὶ στὴν 'Ινδία, ἀλλὰ καὶ στὴν 'Ελλάδα καὶ στὴν Τουρκία καὶ σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Τώρα αὐτὰ τὰ πολύτιμα εὑρήματα βρίσκονται στὸ μουσεῖο τοῦ 'Ανθρώπου, στὸ Παρίσι, σὲ ποὺ θὰ διαρκέση ὡς τὸν Μάϊο μιὰ πρωτοφανὴ συγκέντρωση, τοῦ 1977 καὶ θὰ δώση τὴν εὐκαιρία στοὺς μελετητὲς, ἀλλὰ καὶ στὸ εὐρύτερο κοινὸ νὰ κάνουν μιὰ καλύτερη γνωριμία, μὲ τοὺς προγόνους τοῦ ἀνθρώπου.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

'Αλλά, τὶ ἐννοοῦμε, ὅταν μιλᾶμε γιὰ «προγόνους» καὶ ἀπὸ πότε μποροῦμε νὰ μιλᾶμε γιὰ «ἀνθρώπους»; Αὐτὸ τὸ πρόβλημα τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους φαίνεται ὅτι ἀντὶ νὰ λύνεται, ὅλο καὶ πιὸ πολὺ περιπλέκεται. "Ενα κριτήριο γενικὰ ἀποδεκτὸ ἔχουμε γιὰ νὰ διαχωρίζουμε τὸν Αὐστραλοπίθηκο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο: Τὴν κατασκευὴ ἐργαλείων. 'Από τὴν στιγμὴ ποὺ ὁ πιθηκάνθρωπος δὲν χρησιμοποιεῖ ἁπλῶς μιὰ πέτρα γιὰ νὰ τὴ ρίξει σὲ κάποιο στόχο, ἀλλὰ «ἐπεξεργάζεται» αὐτὴν τὴν πέτρα, ἔτσι ποὺ ἀποτελεσματικώτερα νὰ πετύχει τὸν στόχο του, μποροῦμε νὰ μιλᾶμε γιὰ «ἄνθρωπο».

Σ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου βρέθηκαν ἄφθονα τέτοια ἐργαλεῖα. Γεμᾶτα τὰ μουσεῖα ὅλων τῶν χωρῶν ἀπὸ αὐτὰ τὰ πρῶτα δείγματα τῆς τεχνολογίας, ποὺ ἐπινόησε ὁ ἄνθρωπος ὁ πολυμήχανος. Γεμᾶτες οἱ βιβλιοθῆκες ἀπὸ συγκριτικὲς μελέτες, ποὺ δείχνουν τὴν ὁμοιότητατῶν ἐργαλείων, ποὺ κατασκεύασε ὁ ἄνθρωπος στὶς πιὸ διαφορετικὲς περιχὲς τῆς γῆς, καὶ κατατάσσουν, σύμφωνα μὲ τὸ εἶδος τῶν ἐργαλείων, ἐκεῖνες τὶς πρώϊμες ἐποχὲς τοῦ ἀνθρώπου. Νὰ ὅμως, ποὺ οἱ καινούργιες ἀνακαλύψεις, ἦρθαν νὰ συσκοτίσουν κι' ἐδῶ τὰ πράγματα. Γιατὶ φέρνουν ὅλο καὶ πιὸ πίσω, ὅλο καὶ πιὸ βαθειὰ στὸ χρόνο τὴν ἐποχή τῆς κατασκευῆς ἐργαλείων. Πότε, λοιπὸν κατασκευάστηκε τὸ πρῶτο ἐργαλεῖο;

Γαλλικὴ ἀποστολὴ ἀνακάλυψε στὴν νοτιοδυτικὴ Αἰθιοπία πέτρες, ποὺ εἶχαν ὑποστεῖ κάποια στοιχειώδη ἐπεξεργασία γιὰ νὰ γίνουν πιὸ κοφτερὲς. Αὐτὲς οἱ ἐπεξεργασμένες πέτρες, ποὺ μποροῦν ἤδη νὰ ὀνομαστοῦν «ἐργαλεῖα», ἔχουν ἡλικία τριῶν ἑκατομμυρίων χρόνων περίπου. Κι' ὡστόσο, τὸ ἐρώτημα παραμένει. Γιατὶ οἱ παλαιοντολόγοι ἔχουν στὴ διάθεσή τους κομμάτια βασάλτη, ποὺ βρέθηκαν κοντὰ σὲ λείψανα δενδροπιθήκων καὶ δείχνουν καθαρὰ πώς, ἔστω κι' ἂν δὲν ἔχουν ὑποστεῖ καμμιὰ ἐπεξεργασία, ὅμως χρησιμοποιήθηκαν σὰν «κοφτερὰ» ἐργαλεῖα. Αὐτὰ τὰ κοφτερὰ κομμάτια τοῦ βασάλτη, ποὺ χρησιμοποίησαν κάποια πιθηκοειδῆ γιὰ νὰ τεμαχίσουν τὴν τροφή τους, ἔχουν ἡλικία δεκατεσσάρων ἑκατομμυρίων χρόνων.

Κι' ἔτσι, οἱ σοφοὶ ἀρχίζουν νὰ χάνουνται στὰ δυσκολοδιάβατα, μονοπάτια ἑνὸς παρελθόντος, ποὺ ἐκφράζεται μὲ ἀριθμοὺς σχεδὸν ἀστρονομικοὺς. Παρ' ὅλα αὐτά, θὰ ἀδικοῦσαμε τοὺς σοφούς μας ἂν πιστεύαμε πώς, πραγματικά, «χάνονται» σ' αὐτὸ τὸ χρόνο, ποὺ μετριέται ὅλο καὶ μὲ περισσότερα ἑκατομμύρια χρόνια. Μόλις πέρασε τὸ πρῶτο σάστισμα, ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἀνακαλύψεις, οἱ ἐρευνητὲς βρίκαν στέρεο ἔδαφος νὰ πατήσουν. "Εμαθαν νὰ βαδίζουν στὰ δύσβατα ἐδάφη ἐποχῶν, ποὺ ἀπέχουν ἑκατομμύρια χρόνια. Κι' ἀνακάλυψαν τὸ σημαντικότερο: Πὼς ἐκεῖνο ποὺ ἀλλάζει εἶναι τὸ χρονικὸ ὅριο τῆς «γεννήσεως» τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι ὅμως καὶ τὰ γενικὰ κριτήρια, ποὺ διεχωρίζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα. Κι' αὐτὰ τὰ γενικὰ κριτήρια παραμένουν δύο: τὸ χέρι καὶ ὁ λόγος. 'Η κατασκευὴ τοῦ ἐργαλείου καὶ ἡ χρήση ἑνὸς γλωσσικοῦ «ἐργαλείου» ἐπικοινωνίας.

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΑΛΛΑ, ἡ χρησιμοποίηση τοῦ χεριοῦ γιὰ τὴν κατασκευὴ ἐργαλείων εἶχε μία προϋπόθεση: Πῶς ὁ πίθηκος ποὺ ἔφτασε σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τῆς ἐξέλιξης εἶχε πάψει νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ μπροστινὰ τυ πόδια γιὰ νὰ σκαρφαλώνει στὰ δέντρα, εἶχε ὀρθωθεῖ στὰ πίσω πόδια του γιὰ νὰ ἐλευθερώσει τὰ μπροστινά του πόδια καὶ νὰ τὰ χρησιμοποιήσει γιὰ ἄμυνα ἢ καὶ γιὰ ἐπίθεση:

Γιὰ νὰ προστατευτεῖ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του καὶ γιὰ νὰ ἀποκτήσει τὴν τροφή του.

Αὐτὲς ὅμως, οἱ ἀλλαγὲς σημαίνουν μιὰ μεγάλη ἀλλαγὴ στὸ περιβάλλον, ἀλλαγὴ τέτοια ποὺ ἐπέβαλε τελείως καινούργιες συνθῆκες ζωῆς. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ προϋποθέσεις τῆς «γεννήσεως» τοῦ ἀνθρώπου βρίσκονται στὴν ξηρασία. Στὴν καταστροφὴ τῶν δασῶν μέσα στὰ ὁποῖα ζοῦσε ὡς τότε ὁ πρόγονος — πίθηκος καὶ στὴ δημιουργία ἐκτάσεων μὲ χαμηλὴ βλάστηση, ὅπου ζοῦσαν ἄλογα, ἀντιλόπες, ἐλάφια κι' ὅπου ὑποχρεώθηκε νὰ ζήση ὁ ἄλλοτε πίθηκος τοῦ δάσους.

Οἱ περιοχὲς ὅπου βρέθηκαν, τὰ λείψανα τῶν πιθηκανθρώπων ἐπιβεβαίωσαν αὐτὲς τὶς ὑποθέσεις ποὺ εἶχε διαμορφώσει ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἡ ἐπιστήμη. Λείψανα «οἰκισμῶν» ποὺ ἀπέχουν ἑκατομμύρια χρόνια ἀπὸ τὴν ἐποχή μας, μαρτυροῦν πὼς τὰ εἴδη αὐτὰ ὑποχρεώθηκαν νὰ ζοῦν σὲ σφιχτοδεμένες ὁμάδες, προδρόμους τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας, γιὰ νὰ ἀντεπεξέλθουνστοὺς κινδύνους τοῦ νέου περιβάλλοντος καὶ γιὰ νὰ μποροῦν ἀποτελεσματικότερα νὰ κυνηγοῦν τὴ λεία τους, καθὼς ἡ ἀλλαγὴ τοῦ περιβάλλοντος ἐπέβαλλε καὶ ἀλλαγὴ στὴ διατροφή. Τὸ ἴδιο δείχνουν καὶ τὰ λείψανα σιαγόνων καὶ δοντιῶν, ποὺ ἀνήκουν στὶς ἴδιες ἐποχές: Μικραίνουν τὰ δόντια ποὺ χρησιμεύουν στὴ μάσηση καὶ μεγαλώνουν τὰ δόντια ποὺ χρησιμεύουν στὸ σκίσιμο σάρκας. Οἱ πιθηκάνθρωποι γίνονται λιγότερο φυτοφάγοι καὶ περισσότερο σαρκοβόροι.

Παρ' ὅλα αὐτά, κάτι λείπει στὶς γνώσεις μας γιὰ ὅλη αὐτὴ τὴ μακρότατη ἐξέλιξη, κάποια κενὰ ἐμποδίζουν νὰ πιάσουμε ὅλους τοὺς κρίκους αὐτῆς τῆς ἀλυσσίδας ποὺ ξετυλίγεται μέσα σὲ ἑκατομμύρια — ἢ καὶ δεκάδες ἑκατομμύρια — χρόνια. Πρῶτο βασικὸ ἐρώτημα: "Ολα τὰ πλάσματα ποὺ «ἐμοιαζαν» μὲ τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶχαν, ἐδῶ καὶ δύο ἑκατομμύρια χρόνια, χαρακτηριστικὰ ἀνθρωποειδῆ, δὲν εἶναι πρόγονοί μας. Μόνο ἕνα εἶδος ἀναγνωρίζεται σὰν γνήσιος πρόγονός μας. Τὰ ἄλλα, ποὺ φαίνεται πὼς ἀποτελοῦν ἀπὸ δύο ὁμάδες, ἔμειναν ἄσχετα μὲ τὸν ἄνθρωπο. Δεύτερο ἐρώτημα, ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι συναφὲς μὲ τὸ πρῶτο: 'Εδῶ καὶ κάπου δώδεκα ἑκατομμύρια χρόνια ἔζησε ἕνα εἶδος πιθήκου ποὺ ἔπαιρνε κι αὐτὸ ὄρθια στάση, ἀλλὰ τὰ μακριὰ μπροστινά του πόδια δείχνουν πὼς δὲν εἶχε πάψει νὰ ζῆ στὰ δέντρα. Δικαιολογημένα, λοιπόν, ἡ παρουσία αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοῦ πιθήκου τῶν δασῶν γεννάει βασικῆς σημασίας ἀπορίες.

Η ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΕΚΑΝΕ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ

'Η πρώτη καὶ ἡ πιὸ εὔκολη ὑπόθεση θὰ ἦταν ὅτι τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ ὄρθιου πιθήκου τῶν δασῶν διαψεύδει τὴ θεωρία ὅτι ἡ ὄρθια στάση ἐπιβλήθηκε στὰ πιθηκοειδῆ ποὺ χάσανε τὸ περιβάλλον τους, ποὺ ἡ ξηρασία τοὺς στέρησε ἀπὸ τὸ δάσος.

'Αλλὰ ἡ ἐπιστήμη δὲ δέχεται τέτοιου εἴδους ἁπλουστεύσεις. Χωρὶς ἀκόμη νὰ μπορεῖ νὰ δώσει θεμελιωμένη ἀπάντηση, διερωτᾶται ἂν ὁ ὄρθιος πίθηκος τῶν δασῶν δὲν εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς κρίκους ποὺ λείπουν στὴν ἀλυσίδα τῆς ἐξέλιξης πρὸς τὸν ἄνθρωπο, κι' ἂν ἡ παρουσία του δὲν ἀποτελεῖ ἐπιβεβαίωση ἀκριβῶς τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο γίνεται ἡ «φυσικὴ ἐπιλογή»: Μέλη ἑνὸς εἴδους ἀναπτύσσουν κάποιο χαρακτηριστικὸ ποὺ τὰ διαφορίζει ὡς ἕνα βαθμὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἄτομα τοῦ εἴδους τους, τὰ κάνει λίγο «τέρατα» σὲ σχέση μὲ τὰ κανονικὰ δείγματα τοῦ εἴδους. Τώρα, ἂν ἐπέλθουν σημαντικὲς ἀλλαγὲς στὸ περιβάλλον, αὐτὰ τὰ τροποποιημένα ἄτομα μπορεῖ νὰ εἶναι τὰ «καλύτερα προσαρμοσμένα» στὶς νέες συνθῆκες, αὐτὰ ποὺ μποροῦν ἀπρόβλητα νὰ ἐπιζήσουν.

"Ετσι, κάποιο εἶδος πιθήκου, τῶν δασῶν ποὺ πῆρε, ἀπὸ λόγους τυχαίους, ὄρθια στάση χωρὶς καὶ νὰ πάψει νὰ σκαρφαλώνει στὰ δέντρα, ἦταν αὐτὸ ποὺ μποροῦσε νὰ ἐπιζήσει ὅταν βρέθηκε «ἐκτὸς τῶν δασῶν», στὶς περιοχὲς μὲ τὴν ἀγριὰ βλάστηση. 'Επομένως, δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι ὁ πιὸ μακρυνὸς μας πρόγονος αὐτὸς ὁ «τερατόμορφος» γιὰ τοὺς ὁμοίους του πίθηκος, αὐτὴ ἡ ἐξαίρεση ἀνάμεσα στοὺς πιθήκους τοῦ δάσους μπορεῖ νὰ στάθηκε ὁ βασικὸς κρίκος στὴν πορεία ἀπὸ τὸν πίθηκο στὸν ἄνθρωπο. 'Αλλὰ ἄλλα αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ ὑποθέσεις καὶ θὰ πρέπει νὰ περά